

magazin

ESTI DAL A MESSZESÉGRŐL

Fél nyolc lehet. Igen, éppen annyi. Egy nyitott ablakon kiszőklik valahonnan a tévéhíradó szignálja. Fél nyolc van. Papucsba bújta lábát, kényelmesen elhelyezkedett, s vacsorázik a város. A tér szinte üres. A fák alatt egy padon katonák ülnek. Kettőn. A májusi gyermeknapról fehér kör maradt a járdán, azt célozgatják egy gyufásdobozzal. A szabály: jobb hüvelykkel pöccintve kell eltávolítani a tenyérszálakat. Csak akkor érvényes, ha a doboz a körben marad. Az őrvezető most hat-négyre vezet. A sima parolinos egyre idegesebben pöccintget. Eltalálja a kört, ám a doboz egyet pattan, megszhangzón csörög, s kiugrik a célből. Gurul a sarkain messze, mintha legömbölyített korong lenne.

Fü és leány érkezik, szorosan egymáshoz bújva. A szökökút felől jönnek. Együtt, egyszerre lépnek, semmi ritmuskülönbség a mozgásukban nincsen. Akár ha egy test volnának már. Elkerülik a dobáló katonákat, s meglásdva ringnak a városháza felé. Nem figyelnek a világra. Az sem zavarja őket, hogy itt óriás gömbök alól nappali fényt zuhogtat rájuk egy csokor higanygőzlámpa, s hogy előttük tíz-tizenöt méternyire három asszony ül a padon. Lépnek-ringnak csendben, lassan. Nem is beszélnek. Összetapadó testük apró hajszálérőket növesztett, amelyek bekötik őket egymás áramkörébe. Szólni tudnak így, beszéd nélkül is.

Az asszonyok előtt megállnak mégis. Együtt állnak meg, akár az egybeöntött szobor. A láthatatlan huzalokban megbénul a keringés aztán, s a két test némiképp eltávolodik. Nemsokára két ember nézi már a három asszonyt: a fiú meg a lány. Az asszonyok szorosan egymás mellett ülnek. A két szélső szöke és telt, akár a plátánok fölött a hoid, a középső pedig barna és vékony, mint egy diáklány, csak a bőre fehér, s a lámpák fényében éppúgy foszforeszkál, mint a mellette ülők hajkoszorúja.

A három asszony énekel. A barna a primet sirja, a szökek tercet lehelnek hozzá. Hibátlan harmónia. Halk, puha és csendes, akár a sóhajlás. Talán a harmadik virágágyig sem ér el. A megállott pár azonban hallja. Fülük megrostálja a távoli utcák

zaját, alig zavarhatja valami a dalt. Csak arra figyelnek. Előbb csupán a több szólabban kinyíló dallamot engedik magukhoz. Már ettől megrezzen bennük valami. Ezért is álltak meg. A látvány hétköznapi, a hangok azonban rendkívüliek. Figyelni kezdenek aztán a szövegre is. Egy ideig nem értik. Azt sem tudják, milyen nyelven szólhat. Később elkapnak egy-egy szót, amely már-már ismerősnek tűnik. Megfogni-megfejteti azonban még mindig nem tudják. A szavak elvesztik sarkos, markáns arcukat, amikor az ének folyójába kerülnek. Akár a kavicsok. Egy sor jól érthetően megismétlődik. Aztán megint. Lassan összerakhatók a szavak:

— "...maja rogyina ócseny dalikó, ócseny..."

— Az én hazám nagyon messze van... — fordítja sügva a fiú. A lány picit ránt a fején. Hagyja őt békén, hiszen ő is érti. Figyeljenek inkább, s ne zavarják az áhítatot. A dalt, amely valóban hasonlít a folyóhoz. Két, majd három ágra bomlik, miként a szőlomok, s méltóságteljes kanyarok, felgyorsuló, majd ellustuló fodros rohanás és cammogás után újlag egymáshoz bújnak, megcsendesedve. Talán vége itt a dalnak, a folyam egyedül megy tovább — a tenger felé, csupán a távolodóhalkuló üzenetet viszi a hátán.

— Produkció konyec... — sügja idétlenül kuncogva a fiú.

A dallam azonban nem ér véget. Újra indul, mint a lelassult hullám, s gyűrődik egyre magasabbra. A lány a fiúra néz. Szinte megretten a torz mosolytól. Kivonja kezét a fiú markából. Már csak egyedül áll ott, szemben az asszonyokkal, s lebecsült szemhíján át is látja, miként ingatják fejüket a dallam ringására.

Nézi és hallgatja őket. Érzé, hogy bent, valahol a teste belsejében kicsi hurok rezdülnek. Füle és agya, nyelve és hangszálai nem tudják még a dalt. A lelke azonban együtt énekel a három asszonnyal. Bent a hurok mind tisztábban, mind erősebben rezonálnak. A lány a padhoz lép, leül. Most már négyen ülnek a padon. Négy asszony.

ANNUS JÓZSEF

Már nem emlékszem rá, ki mondta, de úgy hiszem, nagyon is igaza volt. Lényege szerint valami olyasmit mondott, hogy a népek akkor érthetik meg igazán egymást, akkor lesznek valóban képtelenek holmi sovíniszta nézeteket magukévá tenni, ha tapasztalják, hogy a csók egyforma a világ minden táján.

A sovínizmus ideológiai kérdését ily módon profanizálni és leegyszerűsíteni — ez talán nem arat feltétlen tetszést mindenkinél, de a mondás igazsága végső soron aligha vitatható. Legalábbis abból a szempontból nem, hogy feltehetően az utazás, az elérhető világ bejárása, megismerése az, ami az emberekből kiírhatja az innen-onnan felszedett, ha rejtve is, de olykor bennünk élő ellenérzéseket, sztereotípiákat; melyeket egyik-másik néppel kapcsolatban még sokan táplálnak. Nemcsak nálunk, Magyarországon, hanem feltehetően a világ minden országában megtalálhatók bizonyos sablonok, melyeket szívesen alkalmaznak más népekkel kapcsolatban. Egyszerű sablonok ezek, és már csak azért is veszélyesek, mert éppen esztereotípiákból — ha kollektív válnak egy adott népben — csírázhat ki a sovínizmus.

E túl komoly eszmefuttatás nem kívánta új alapokra helyezni a nacionalizmusról és társairól szóló tanokat, inkább csak arra szolgált az írásban, hogy helyrebillentse a mérleget. Vagyis a valóban komoly emberek, akik több-kevesebb joggal elhúzták a szájukat a csókfilozófia olvastán, végre olyasmit is találjanak, ami netán egy bölintásra készíti őket szolid áltudományosságával.

De térjünk vissza a kiinduláshoz! Az alaptétel ez volt: az utazásnál, az elérhető világ személyes megismerésénél jobban aligha szolgálhatja bármi is a népek közti egyetértés, a béke és barátság eszméjét, főként pedig gyakorlatát. Mindehhez pedig nem csupán mottóként érdemes csatolni a csókigvet, azért, hogy valahogyan elkezdődjék ez az írás. Nem, hanem inkább jelképként, amely szervesen tartozik a mondandó lényegéhez. Nevezetesen ahhoz, hogy e módszer csak akkor válthatja be a hozzá fűzött reményeket, ha valaki fiatalon kezdi az utazást. Vagyis aya még tiszta, rugalmasan képes reagálni mindenre, nem csontosodtak bele előítéletek. Mert akkor már késő! Ha megtörtént, akkor már csak az előítéletek torzító szemüvegén keresztül képes az ember a másikat, a másik népet látni és értékelni. Fiatalon kell tehát utazni, amikor egy szép táj vagy barátság többet jelent, mint az, hogy teszem azt: kényelmetlen a szálloda, vagy lassú a kiszolgálás az étteremben.

Mindebből már nyilvánvaló, hogy feltétlenül pártján állok annak a fiatalnak, aki neki mer vágni a világnak. Ez a „világ” természetesen aligha jelenti Ausztráliát, de bármelyik szocia-

UTAK A VILÁGBA

lista országot szomszédunkban — azt igen. Hiszen ezek az országok vannak a legközelebb, ezekben a legkönnyebb útlevelet kapni és legolcsóbb utazni. És akad még egy szempont: alighanem ezek a népek azok — szomszédaink —, akikkel leginkább érdemes megismerkednünk, személyesen is barátságot kötnünk, hiszen tagadhatatlanul egymásra vagyunk utalva közös, meglehetősen zilált sorsunk és mindenképpen közös jövőnk révén. És éppen ez utóbbit, vagyis a közös jövő zavartalanságát ily módon is jó, hasznos építeni, biztosítani.

Tehát minden szempontból jó dolog utazni, világot látni. És az utazást fiatalon kezdeni. Csak egy kis mersz és akarat kell hozzá. No, meg egy kis érdeklődés a világ iránt, amelyben élünk, s amely sorsunknak is meghatározója.

A lehetőségek adóttak. Még csak túl sokba sem kerül egy ilyen kirándulás a Fekete-tenger vagy az Adria partjára, netán a Tátrába vagy Krakó patinás falai közé. Már szolgáltató irodáink is gondolnak az egyedül vagy baráti társaságban utazókra. Az Expressz-iroda például éjszakánként 40 forintért foglal helyet csehszlovákiai vagy lengyelországi kollégiumokban. Az árat ugyan nem tudom, de ugyanígy előre lehet fizetni a többi szocialista országban szerzett szállásért is. Véték nem élni a lehetőséggel.

Utazni pedig sok mindennel lehet. Sokaknak van már 16—18 éves korukra motorkerékpárjuk. Azzal Kelet-Európában bárhova el lehet jutni. Még egy 5 ezer néhány száz forintot Simsonnal is,

Lassú? Igen, de meg van a maga előnye: az ember benne él a tájban, amelyben utazik, többélményt szerez, jobban kötődik hozzá. Hadd hivatkozzam a magam tapasztalatára. Egy Simson Schwalbeval megjártam az Adriát — és nagyon megérte, még ha az is megtörtént, hogy a tengerparti kövek közt aludtunk barátommal. Mert diákok voltunk és szállásra éppen nem tellett. Pedig hát a szállás sem drága. Két személynek 60 forintot erő dinárért már szép szobát lehet kapni egy éjszakára.

Szóval: érdemes nekivágni. Motoron vagy vonaton, sőt kerékpáron vagy autóstoppal. És nemcsak a megismerésért, az ismerkedésért más népekkel, hanem a magunk emberségéért. Azért, hogy önállóságra és egészséges kezdeményezőkézségre tegyünk szert, amire egy-egy ilyen utazás kiváló alkalom. A tenger kékje, a hegyek, az idegen tájak csodái sok mindenhez hozzásegíthetnek bennünket. Talán ahhoz is, hogy teljesebb emberként szemléljük e világot és éljünk benne. És a világot fiatalon kell kezdeni magunkévá tenni. Akkor, amikor a tenger végtelenje nem csupán szókép, hanem megdöbbentő valóság, és amikor ezt a valóságot csak támogathatja, tudatosulását csak segítheti a barátság, netán a szerelem is. Egyszóval akkor, amikor még képesek vagyunk belépni: kicsiny a Föld és az emberek hasonlítanak egymásra. És mi: népek nagyon is egymásra vagyunk utalva. S nem csupán a távoli jövőben, hanem most is, és egyre inkább.

SZÁVAY ISTVÁN

Múzeumunk nagy értékű tárgyak között meglőnböztetett érdeklődéssel állnak meg az idegenek, ha aranyat látnak. Latogatják, milyen gazdag lehetett hajdani tulajdonosa, és legföljebb később támad fel bennük a történelmi érdeklődés: avar volt, hun vagy gepida — és végül megállapodnak abban, hogy csak Attilaé lehet. A szegeói látogató naponként ismétlődő okfejtése régi keletű. A mendemonda régebben is Attila kincsének mondta a nagyszentmiklósi rendkívül gazdag aranyleletet, csakúgy, mint a nagyszéksőt. A tudósok se tudják eldönteni ma sem egyértelműen, kié lehetett, hol készült, legföljebb Attilát zárják ki a játékból. A szépen díszített nagyszentmiklósi kincs — Szegecen csak másolata van, eredetije Bécsbe kerül még az 1780-as évek — kutatók véleménye szerint lehet avar, dél-kaukázusi, bolgár, de van, aki nyomós érveik között felsorakoztatja azt is, hogy a díszítésekben népvándorlaskori magyar ötvösök kezénemőre ismer. A laikusok és a tudósok véleménye ott találkozik, hogy fejedelmi kincsnek tartja mindkettőt. A látogatók száza csodálják napról napra.

